

Novi-Rod-

VSEBINA 3. ZVEZKA:

J. Pahor: BOŽIČNA NOČ	Stran 35
Karel Širok: POJDIMO SPAT	„ 34
Josip Ribičič: ZAVRATNE POŠASTI (Nadaljevanje) 3. Na bojnem polju (z lesorezom B. Jakca)	„ 35
Vladimir Levstik: DEČEK BREZ IMENA (z lesorezom B. Jakca)	„ 39
Polda Leskovčeva: ZIMSKA NOČ	„ 42
Stano Kosovel: ČRN MOŽ	„ 42
Ksaver Meško: NAŠ NACEK	„ 43
ZRNCA	„ 46
KOTIČEK MALIH	„ 48

BOŽIČNA PRILOGA:

Janez Šubic: MATI BOŽJA (slika)	„ 49
Karel Širok: JEZUS JE MAJHEN	„ 49
Ivan Albrecht: ZLATA PTICA	„ 49
Ivan Vouk: SLONČEK MOKA IN KOSMATINČEK (iz ruščine s slikami)	„ 50
STRAH (slika)	„ 52
Na naslovni strani: A. Černigoj: SV. MIKLAVŽ (slika.)	
Na platnicah: M. Maleš: PARKELJ (slika.)	

Novi rod izhaja prve dni vsakega šolskega meseca ter stane na leto 10 L; za pol leta 5 L; za četrt leta 2'50 L; posamezne številke so po 1 L. V inozemstvu 12 L letno. — Odgovorni urednik: Josip Ribičič. — Uredništvo se nahaja v Trstu, ulica Fabio Severo 25. - Uprava: „Novi Rod“, Trieste - San Giovanni, Casella postale. Last in založba „Zveze slovanskih učiteljskih društev“ v Trstu.

Tisk tiskarne „Eдинosti“ v Trstu.

Božična noč.

Polna zvezd mora biti, polna belih zvezd, ki drhtijo na nebu in ki tiho svetlikajo v snegu, v globinah.

Tiha mora biti, da se čuje govor, ki gre skozi temo; globoka, da se potapljaš vanjo kakor v mrtev tolmun.

Silna mora biti, da strmiš v njeno neskončnost, da padeš na kolena in da ti v duši zveni, zveni kakor svit večne zarje izza skalnih gor.

Da zveni in odmeva v tebi pokojna skrivnost:

Rodil se je božji sin!

—:—

Božične noči je bilo.

Do oči zavil in kakor v povojih sem stopil na cesto, na sneg, ki ga je, nevidno perjice, večer nasejal izpod neba. Pod nogami so se mi plele mehke vijuge, lezle skrivaj po obcestju proti tihim obrisom hiš, spenjale se kakor kače na strehe in čez nje, vedno dalje v gluho temo. Včasih je bežno zamežiknila lučka izza obloženega okna, včasih izmed snega, ki se je gibal pred nami; včasih. Potem pa je izginila kakor preplašena ptička...

Tako velika, ogromna noč je brez diha, brez utripa ždela nad menoj in tako majčken sem šel pod njeno veličino. Mraz je ščemel, meni pa je postajalo topleje in topleje v srcu. V dalji se je nebo odprlo in iz njega so stopili angeli. K pastirjem so morali, ki so trudnih oči bedeli okrog polnočnih ognjev. Z nami pojte, so jim dejali, božji sin se je rodil!

In šli so veseli, ni se jim več dremalo. V rumenih in rdečih, v modrih in zelenih haljah so hiteli, s palicami in z belimi jančki, dokler niso prišli do revnega hlevca. V jasliah, ne v zibelki, v jasliah je tam čakal otročiček in se smehljaj. Varovali pa so ga Marija in voliček in osliček. Pastirci so se zgrnili okrog jasliah, se čudili in smehljali. Nič več se jim ni dremalo, nič niso bili trudni od poti, nič jim ni bilo žal, da so pustili, naj ugasnejo dremotni ognji. Kaj bi jim bilo žal, saj je božji svit obsijal ono uro ves revni, pol podrti hlevček! —

Tako sem se bil zagledal, da me je morala zganiti mehka materina roka. Dolga pot se je skrajšala, pred menoj so se vile silne vijuge v

višino in izza njih so gledale velike svetle oči. Iz noči je stopila cerkev, široka in visoka, polna luči in svetlobe. Božji svit se je prelival od oltarja v višine in z višin po ljudeh. Ni bilo več noči in teme, velik dan je vstal iz njiju, njegova svetloba me je vsega objela. O, razumel sem pastirčke, ki jim ni bilo žal dolge poti in zapuščenih samotnih ognjev. Vse praznično mi je kipelo srce, zakaj dospel sem do cilja, da sem se smehljaj nenavadne sreče, da sem tonil v blaženost, v čudovit pokoj...

—:—

Daleč, daleč je ta noč. Veliko pot sem napravil od tedaj do danes, polna je rožnih sanj in grenkih solz.

Kaj bi dal, da gledam spet pastirce, ki zapuščajo svoje ognje in hite k novorojenemu detetu! Da gledam angele, s katerimi gre mirni božji svit! Da odmevam vse one skrivnostne lepote, ki mi je bilo srce bolno od nje!

Daleč, daleč je ta čas, nikdar se ne vrne. Ne belih zvezd ne zvenenja mlade pesmi ne najdem, če grebem v izsušenem srcu. Cilj vidim pred seboj. A ni več svetel tempel, h kateremu vodi pot iz noči. V njem se ne prelivajo silne luči in ne žare blaženi ognji, v njem se vijejo sence. Iz rosne jutranje zarje, vidim, vodi moja pot v večerni mrak, v njegov tesnobni pokoj...

Daleč, daleč, je ona velika božična noč, ki mi je zatonila v neznane prepade. Blagor tebi, ki jo praznuješ danes, in ne misliš mojih misli!

J. Pahor.

⊗ ⊗ ⊗ ⊗

Pojdimo spat...

Pojdimo spat,
lepe sanje senjāt
o božjem kraju,
o svetem raju. —
Mali Marija
po raju hodi,
milega Jezusčka
za ročko vodi.
Pred njima angelčki pojó,
za njima rožice cveló,
nad njima plički žvrgole
tako lepó,
tako sladkó,
da nam presunejo srce.

Karel Širok.

⊗ ⊗ ⊗ ⊗

ZAVRATNE " JOSIP. DOŠAŠTI. RIBIČIČ "

3. NA BOJNEM POLJU.

Kraljevič Suhec in njegov sluga Treska sta se ves dan gugala na mačkinem kožuhu. Prestrašena od jutranjega dogodka, si nista želela nobenih novih razburjenj.

Proti večeru sta se pa pomirila in kraljevič je dejal: «Ljubi moj Treska, po nepotrebem izgubljava čas! Moj brat Iгла pa si med tem nabira izkušenj. Kaj bo hletu, če pride on s polno malho izkušenj, jaz pa s prazno? On bo kralj in jaz njegov služabnik!»

«Potem bova vsaj enaka!» je nerazločno zamrmral Treska.

«Kaj praviš?» je vprašal Suhec.

«Pravim, da potrpi, gospod! Bo že kako! Čas je najboljši svetovalec.»

In sta čakala.

Na zemljo je padla noč in mačku, ki je skoro ves dan preždeval po kotih, so se zasvetile oči. Pretegnil se je, popraskal s kremplji po zidu in zamijavkal.

«Muc, muc,» je zaklical tenek glas iz spalnice. Bila je domača hčerka, ki je ležala v spalnici in slišala mucino mijavkanje.

«Zaspi!» je velela mati, ki je pospravljala po kuhinji.

«Saj sem že zdrava!» je odgovoril glasek iz spalnice. «Lahko bi že vstala. Saj je celo zdravnik dejal, da lahko. Vsaj mucu mi daj, da se bom z njo igrala!»

In dobra mati je odprla vrata in spustila mucu v sobo. Vsa vzradoščena je muca skočila na posteljo in zapredla okrog deklíčinega obraza. Mlada bolnica pa jo je objemala in poljubljala in s poljubom vsrkala baccila v se.

Suhec in Treska sta začutila, da ju je dvignilo in vrglo v temen rov.

«Joj!» se je prestrašil kraljevič. «Kam se valim? Kje sem? Ničesar ne vidim. Kakor da sem izgubil vid! Reši me, Treska, ljubi moj sluga!»

«Tiho!» je odgovoril Treska. «Sedaj se prične glavna šola. V človeškem sapniku sva. Le dobro se me drži, da se ne izgubiva. Še en dih in v človeških pljučih bova. Tako, sedaj se drži, da naju ne odnese zopet ven. Presneto sem bil že lačen! Tu bo hrane dovolj!»

In oba sta se oprijela sluznate kožice, ki je obdajala pljuča.

«Kaj sedaj?» je vprašal kraljevič, ki ni poznal človeškega telesa.

«Sedaj se prične boj!» je učil sluga. «Splaziva se po sluznici naokrog in si poiščiva kako pripravno mesto, ki nas pripelje do hrane. A drži se dobro, da te ne odnese!»

In bakcila sta se plazila, kakor dva zločinca po pljučni sluznici in iskala pot, ki bi ju privedla do živega mesa. Ali pljučna koža se jima je postavila v bran in zaman sta se trudila, da bi se zagrizla v živo. Vsa upehana sta se ustavila na mestu, ki je bilo manj sluznato in zelo trdo. Tu sta se hotela odpočiti. Pa zaslišita za trdo steno stokanje: «Joj, joj! Umiram! Tako mlad še, pa umiram!»

Bakcila sta se spogledala in Treska je potrkal na steno: «Kdo stoka tu notri?»

«Jaz!» je odgovorilo. «Jaz, edini, ki je še živ od tisočero bakterijov».

«Kako pa si prišel tja noter?» je vprašal Suhec in nastavil uho.

«Ne vem!» je odgovoril bakterij s slabotnim glasom. «Ko se je moj ded naselil v tem kraju, sem se tu notri rodil. V tistem času se nam je dobro godilo. Gostili smo se, da je bilo veselje. Pa ne dolgo! Sovražnik je poslal proti nam mogočne sokove, ki so nas naskočili. Pričel se je boj na življenje in smrt. Nas je bilo premalo — — podlegli smo. Hoteli smo se rešiti — kar nas je še ostalo pri življenju — a sovražnik nas je obkolil in nas zazidal v tale brbonček. In sedaj smo tu! Vsi okrog mene so že pomrli! Jaz sem zadnji! — Joj, kako sem šibak!»

«Pogum, bratec, pogum!» je tolašil Treska. A bakterij se ni več oglašil.

«Umril je!» se je zgrozil Suhec in ugriznil Tresko sredi telesa.

«Au!» je zavpil Treska. «Zakaj me grizeš?»

«Zato, ker si me spravil v nesrečo! Le hitro me reši iz tega pogubnega kraja! Ali hočeš, da še naju zapre sovražnik v tak-le zapor?»

«Sem že našel!» ga je prekinil Treska, ki je bil ob brbončku izpazil malo, odprtini podobno prasko. Zaril se je vanjo in kmalu je izgubil kraljeviču izpred oči. Kraljeviča je izpreletel strah v samoti, pa jo je ubral za njim. Z velikim trudom se je spehal naprej in komaj ga je dohitel.

«Počakaj!» je zaklical ves zbit. «Kam me pelješ? V pogubo greva!»

«Še malo in dospeva do polne mize,» je odgovoril požrešni Treska

in ril dalje. Nevoljno mu je sledil Suhec. Bal se je, da ne bi ostal sam sredi sovražnikovega tabora.

Dospela sta do male žilice — sokrvice. Pljusknila sta vanjo in plavalata po njej kakor v mali reki.

«Joj, utonem!» je jadikoval Suhec in se oprijel svojega sluge.

Zaničljivo ga je Treska poučil: «Bakcil ne utone v krvi. To je kri! Pazi in bodi miren, zakaj če nas kri zasluti, nam pošlje sovražne sokove naproti in potem bo joj!»

«Torej nova nevarnost!» je vzdihnil Suhec in zatrepetal. A ubogal je, se potuhnil in plaval po krvi, ne da bi se gibal.

Bakcila sta plavalata in plavalata ter priplavalata do neke zapreke. «Kaj je to?» je vprašal Suhec.

Gledal je in gledal ter se zgrozil. Ob jezu je zapazil nekake cedilom podobne žakličke, ki so bili polni nesnage. A to ni bila navadna nesnaga, ampak kup umorjenih bakcilov. Treska se je še bolj iztegnil čez rob, da bi še bolje videl.

Tedaj se je sredi kupa dvignil bakcil in se zagrohotal: «Haha, le dalje bratec! Le noter! Smrti ne ubežiš. Vse poti peljejo v ta grob, ki mu pravijo mezgovne žleze. Le noter, prostora je še dovolj! Haha!»

Treska se je vstrašil in vprašal: «Kako si prišel sem noter?»

«Haha! Kakor ti! Le še korak naprej, pa boš vedel! Hotel sem priti do glavne reke krvi, da bi me odnesla na tisti kraj, ki je najbolj sočnat v vsem sovražnikovem telesu, pa me je vjelo!»

«Kateri kraj je najbolj sočnat?»

«To pa je moja skrivnost, ki je ne povem nikomur!»

«Tudi kraljeviču Suhcu ne, ki je prišel nalašč sem, da si nabere izkušenj?» je vprašal Treska.

«Kje je kraljevič?»

«Tu!» In Treska je dvignil kraljeviča na rob.

«To je kaj drugega!» se je udal bakcil. «Le poslušajta: Ako pridemo v glavno človeško krvno reko, nam je odprta pot kamorkoli. Najboljše je, da si volimo pot, ki pelje navzgor proti človeški glavi. Dolga in mukepolna, a se izplača, kajti po njej pridemo do možganske mreže, ki je neznansko okusna. Tu ima človek najmanj orožja. Zmaga je gotova! To mi je pripovedoval moj stari oče, ko je umiral. Le malo bakcilov ve za to. — Tako, sedaj pa me pustita umreti v miru!»

«Še to povej: Kako, da nisi našel poti?» je hotel vedeti Treska.

«Zato je nisem našel, ker sem bil tepec!» je siknil umirajoči. «Izbral sem si človeka, ne da bi prej izvohunil kakšen je. Mislim sem, da je tak kot so drugi, pa ni! Kakor hitro nas je začutil, je poklical našega zakletega sovražnika — zdravnika in začel boj z nami!»

«Zakaj pa niste bili previdnejši?» mu je segel Treska v besedo.

«Kdo pravi, da nismo bili? Kaj moremo za to, da se je človek

tako pomehkužil? Malo se ponoči spoti, tu pa tam ga zbode v prsih, nekoliko manj jè, nekoliko shujša, — pa je že ogenj v strehi: pokliče zdravnika. Za malenkost, rečem ti! Za take reči bi se človek v starih časih še zmenil ne! Pomislita, ali ni to prenemno: Ko nas zasluti, začne neprestano snažiti svoje stanovanje, se paziti, in sploh početi vsemogoče, da nam ne morejo bratje na pomoč. Pa si pomagaj v takih slučajih, če moreš! Množil sem se, kolikor sem se mogel, milijone otrok sem rodil, a zastonj — vsi so pomrli!» In bakcil je zajokal in v joku umrl.

«Rešiva se!» je zamrmral Treska in stresel kraljeviča, ki je bil padel v nezavest od groze.

«Če bi se sam ne bal poti nazaj, bi te pustil tu, da pogineš», je siknil Treska in stresel še enkrat svojega gospoda.

Suhec se je zavedel in zajavkal: «Joj, reši me, reši, ljubi moj Treska, minister postaneš!»

«Idiva!» je kratko odgovoril Treska.

Plazila sta se ob bregu reke nazaj. Trudapolna in nevarna je bila pot, zakaj reka je valovala z vso silo v nasprotno smer. Mnogokrat sta bila v nevarnosti, da ju odnese v pogubo. A končno sta vendarle premagala vse ovire. Prišla sta do brbončka, se zmuznila skozi razpoko do sapnika in se predala sapi, ki ju je odnesla po sapniku navzgor do grla. Tu sta obstala, se pretegnila in sedla na bilkam podoben izrastek, da se odpočijeta.

Tedaj pa je deklica zakašljala in oba bakcila sta zletela visoko v zrak in padla v velikem loku na preprogo ob postelji.

«To je smrt!» je vzdihnil Suhec, ko je začutil udarec.

«Ne, to je rešitev!» je menil Treska in pretegnil svoje ude.

Kraljevič je pogledal okrog sebe in se vzradostil: «Ali res?»

«Res!» je ponovil Treska.

«No vendar!» se je oddahnil kraljevič. «A če bi šlo po tvojem, bi bila sedaj mrtva! Tebe bi sicer ne bilo škoda, a kdo bi mene nadomestil?»

«Kaj te nisem rešil? Saj si mi zato obljubil ministrstvo!» je ugovarjal sluga.

«Tako? Minister hočeš postati? Torej samo zato si se trudil, da mi pomagaš? Morda si me pa še nalašč spravil v nesrečo, samo da bi izsilil plačilo? Haha! Tudi za to boš dajal odgovor pred sodniki, preljubi moj Treska!» In kraljevič se je dolgo še smejal.

Treska pa je kuhal jezo in hotel ugovarjati. A kraljevič mu je presekal besedo in velel: «Tiho bodi! In zapiši kar sem danes doživel. Ne pozabi vseh naukov o mački, o previdnem človeku, ki za vsak nič kliče zdravnika, o zraku, o meni — sploh o vsem! Zapiši točno in vestno ter bodi miren, — kajti jaz bom spal!»

In Treska si je zapisal v spomin vse naročeno in še marsikaj drugega.

Kraljevič pa je brezkrbno zaspal kakor zaspajo ljudje mirne vesti.

VLADIMIR LEVSTIK:

DEČEK BREZ IMENA.

I.

Božična noč... Vsa tiha dolinica dremlje v debelem snegu. Zvezde na temnem svodu neba se iskrijo baš toliko, da razločiš cesto, ki se vije ob vodi v vas. Popoldne je metlo; tudi po gazi leži za ped snega in sleherni korak je muka. Blagor mu, kdor sedi doma za toplo pečjo in ga ne grize srditi mraz in mu noge ne klecajo od naporne hoje. A do polnočnic je še časa in na cesti ni videti žive duše...

Pač! Temna postava se bliža vasi. Mlada žena je. Njen mestni plašč in krilo sta polna snega. Dolgo pot ima za seboj: s postaje do vasi je ob najlepšem vremenu poldruho uro hoda. Njen korak je truden, kakor bi napenjala poslednje moči. Lovi se, v prsih ji hrope, okrog čela se stiska kakor obroč, srce ji davi neznosna tesnoba. Oh, da je sama, že davno bi se zgrudila v mehki sneg, da se oddahne in zadremlje... magari da ne vstane nikoli več! A mlada žena stopa, stopa, bolj mrtva ko živa, in stiska k sebi dete, sinka zlatolaščka, zavitega v toplo volneno ruto.

Lučke v vasi jima obetajo zavetje v teh žalostnih vojnih časih. Njen mož, dečkov oče, zmrzuje Bog ve kje na daljnem bojišču, ali pa ga ni več med živimi. Samevala sta doma, dokler ni pregnala vesoljna burja

tudi njiju izza tihega ognjišča, da morata iskati strehe pri drugih ljudeh. O, da bi prinesla malčka vsaj do prve hiše v vasici...

A ni ji usojeno. Neizmerna bolečina ji mahoma prekolje srce. Noge ji klecnejo kakor izpodkošene, pred očmi se ji stemni, žaloben vzkrick se i-trga iz njenih prsi. «Usmiljeni Bog!» zaječi mlada žena, «prizanesi

vsaj nedolžnemu otroku!» In pade v sneg pokraj ceste. Nič več ne diha, nič več je ne zebe. Mrtva je.

Ubogo delece, ki je spalo v materinem naročju, zaplaka na ves glas. Izročeno je mrazu in poginu. Ali ga ne vidiš, nebo? Ne pošlješ rešitelja?

Pač, pošlje ga... Dve postavi gazita iz teme. Vojnika sta, Madžara; cela stotnija jih je nastanjena v vasi in čaka, da jo pošljejo na Sočo. Vračata se od nekod... Dospela sta do žene, ugledala jo in začula otrokov jok. Eden zakolne s hripavim glasom in se pripogne. «Ho, Janoš, mrtva je! Otrok še živi... Ali veka, da bi ga zlodej!»

Tovariš pristopi; tudi on se skloni. Pobratil hoče sirotka in ga odnesti na gorko, da ne zmrzne v tej beli božični noči...

A ne! Vojnik je ugledal le torbico, ki jo stiska mrtva žena v levici. «To, to, Ištvan! Poglejva, kaj je v nji...» V torbici je listnica, v listnici nekaj denarja — oh, ne mnogo! — in nekaj papirjev. Madžara se dregneta s komolcema. Sirov smeh; torbica izgine v globokem žepu vojniškega plašča. In gresta dalje. Za ugrabljeni denar si privoščita jutri dobro večerjo in steklenico žganja. Kaj je njima do nebogljenega sirotka!

In mraz pritiska čedalje huje. Ruta, v katero je bil deček zavit, se je razmotala, materine prsi so se ohladile. Sirotka grize v ličece, v nosek, v očesci. Njegovo ječanje pojema v temi...

Kraguljčki! Sani drčijo po snegu; vranec prha in koplje, da se praši na desno in levo. Oča Zalar, vaški župan, se vrača iz trga. Opravkov je bilo toliko, da se je pošteno izmučil; nato je sedel s prijatelji pri steklenici vina. Kmalu bo doma. Lepa hiša na koncu vasi je njegova; svetla okna mu že mežikajo naproti.

Oča Zalar je krepak starec, zdrav in svež, da ga je veselje pogledati. A srečen ni. Prva žena mu je umrla, ko sta bila France in Ivan še majhna. Otroka sta dobila mačeho. Bila je bogata, a tudi zlobna, prepirljiva in krivična. Dečkov ni mogla videti; na vse kriplje je delala, da bi pregnala Franceta in Ivana od hiše. France, ki je bil namenjen za gospodarja, in Ivan, ki je študiral, sta doraščala; mačeha ju je preganjala čedalje bolj in fanta sta jo slušala čedalje manj. Ivan je postal profesor. Pred tremi leti se je pripeljal iz Gorice domov in je povedal, da se misli oženiti. Njegova nevesta je bila pošteno, a siromašno dekle; zato je prosil očeta, naj mu pomore z denarjem. To vam je vzrojila pisana mati! Tudi Ivan ni molčal; in Zalar, ki je hude jeze, se je postavil za ženo. Ivan je vzel klobuk in je šel. Od tistih dob ni več prestopil domačega praga. Očetu je pisal za god in za novo leto kakor dotlej, a pokazal se ni nikoli več. Seveda, živel je v Gorici; kdo bi se odpravljal na dolgo pot, ako ve, da ga ne čaka prijazen sprejem!

In lepega dne so napovedali vojno na vse štiri strani sveta. Oba sta morala iti. Ivan se ni utegnil zglasiti doma, poslovil se je v pismu. Zalar

hrani tisti papir in pomni Ivanove besede, ko prosi nazadnje, naj oče pomaga njegovi ženi in sinku, ako bi jima pretiła stiska ali nevarnost; še v pismu se pozna, kako ljubi tega sinka, ki se je rodil jedva teden dni pred njegovim odhodom.

France še piše z bojišča, Ivan pa se je oglasil dvakrat in je nato utihnil, izgubil se brez sledu. Sam Bog zna, je li ujet ali mrtev? Težke skrbi morijo Zalarjevo srce. Res bridko mu je živeti. Čisto sam je zdaj: huda žena je umrla o Šmarnu. Župan je Boga zahvalil, da je vzel to kazen od nje. Kako lepo bi se imeli poslej, če bi se vrnila sinova! Toda vojne ni konca in je ni... Župan kašlja v zavihani kožuh, oči ga skele in tako mu je, da bi najrajši jokal. Vsaj snaha, Ivanova žena, bi prišla s svojim malim. Kje neki živi? Gorica se ruši pod jekleno točo, prebivalci so se izselili. Nu, sile ji gotovo ni, drugače bi vendar potrkala na vrata zapuščenega starca, ki bi ji odprl svoj dom na stezaj...

A kaj je to? Vranec se je mahoma zdrznil in odskočil. Oča Zalar dvigne glavo. Nekaj temnega leži ob cesti. Otroški glasek plaka bolestno in zamirajoče v belo noč...

Župan plane s sani in se prime za kučmo: «Bog nebeški!» Vse mu je jasno. Toda prepozno je. Neznankine oči so steklene, roka mrzla, obraz bledejši od snega. Le dete še živi: sirotek ždi poleg mrtve mamice, napol zavit v njeno ruto, in leze vase od mraza in veka s poslednjimi močmi. Zalarjevo srce se skrči od sočutja. Brez pomišljanja vzame otroka, zavije ga, stisne ga pod kožuh in skoči z njim na sani. Bič tlesne vrancu po stegnih in kakor vihra zdrevijo sani proti domu.

«Hoj, Urška!» vpije župan na dvorišču. «Kje si, staruha?» Sključena dekla prileze s svetilko v roki na prag. «Ná, vzemi otroka in stori z njim, kar veš in znaš; njegova mati leži mrtva na cesti...»

In že je na saneh in burja nazaj. Urška toliko da ni izpustila sirotka. «Ježeš, Ježeš, Ježeš!» mrmra dobra starka v brezmejni osuplosti, majaje s sivo glavo. Nato se osvesti, zdrsa v izbo in jame streči ubožčku, kakor je stregla Francetu in Ivanu, ko sta bila majhna.

Oča Zalar se je vrnil k mrtvi nesrečnici. Treba jo je spraviti na spodoben kraj: človek ni žival, da bi ležal na cesti... Jadrno jo naloži na sani; pri tem opazi torbico v njeni roki. «To shranim», reče sam pri sebi. «Morda je v nji kak papir, po katerem bi se izvedelo, čigav je črvič in kdo je dolžan skrbeti zanj.» Toda torbica je odprta... prazna je... vidi se, da je segla vanjo zločinska roka!

«Preklet bodi, kdor je storil to!» zavpije župan in strese roko proti nebu, kakor bi ga klical za pričo zločina. «Živ človek je šel mimo in se ni usmilil nedolžne stvarce! Okral jo je, usmilil se ni!» Tresoč se od gneva odpelje truplo v mrtvašnico.

Ko stopi v domačo izbo, jo najde polno sosedov. Zvedeli so novico in zdaj ga čakajo, da bi jim povedal kaj več. Toda Zalar se jih otrese. Čudno razburjen je. Kakor v sanjah krevsa pod streho in privleče staro zibelko Zalarjeve hiše. «Otrok brez imena!» mrmra sam pri sebi. «Brez imena — a ne brez očeta! Vsega imam dovolj, hvala Bogu; ostaja mi več nego treba, da redim in oblačim siroto, ki je prišla k meni na sam sveti večer...»

Lep deček je mali. Kodrasti zlati laski mu tako ljubko obkrožajo ličece. In tako majhen je še: leto in pol, ne več. Kdo se ga ne bi usmilil?

Polnočnice so zamujene; toda nihče iz njih, ki so zbrani v cerkvi, ni pozdravil Novorojenega lepše od očeta Zalarja. Župan je zadovoljen sam s seboj. In ko se spravlja v posteljo in posluša v čumnati zraven sebe nihanje zibeli, ki jo poganja dobra Urška, mu pride na um, da jame polglasno brundati, kakor je slišal svojo prvo ženo, Ivanovo in Francetovo mater: «Aja tutaja... aja tutaja!» A v tem ga postane sram. «Ali sem neumen!» pravi ter mahne z roko in zaspi. (Nadaljevanje).

Zimska noč.

Po nebesnem svodu	Burja po poljani
zvezd nebroj.	se podi;
Majka zemlja diha	s snežnimi kosmiči
svel pokoj.	se lovi.

Sen polnočni sniva
zemljica.
Nad njo Bogec čuva
vrh neba.

Polda Leskovčeva.

Črn mož.

Črn, črn, črn mož	Urno, urno pojmo v kraj,
oster, oster, oster nož;	ne vrnimo se nazaj!
mož z zobmi zaškriplje —	joj nam joj — ta cesta! —
nož po koži tiplje.	mož nas vse pohrusta . . .

Kaj pa, kaj pa, kaj pa to?
Mož se smeje prav sladko;
ko nabrusi pete —
dimnik nam omete.

Stano Kosovel.

KŢSAVER MEŢKO:

NAŢ NACEK.

Novinec je v Ţoli, naŢ Nacek. V prvi klopi sedi, na koncu klopi. Majġken in drobġkan je, da joj. Obleġen je Ţe dovolj ġedno, le na srajci mu manjkajo vsi gumbi, in ima prsi ġisto razġaljene; a je menda zdaj taka moda. — Nacek seveda o modi Ţe dolgo ne bo niġ vedel.

Porazgovoril sem se najprej z veġjimi uġenġki, da bi se me manjŢi, ki so me opazovali radovedno in z nekakim vznemirjenim zaġudenjem, nekoliko privadili. Nato sem se lotil tudi teh. Prvi, ki sem ga komaj pregovoril, da je vstal, tako trdovratno se je usedel na Ţolsko klop, mi je zaupal s poġasnim, skrivnostnim glasom, da mu je ime Francek, piŢe pa se Moġnik. KriŢ je naredil od leve strani ġela poġez doli ġez neumiti nosek. Pa se bodeva, upam, polaġoma Ţe tudi te umetnosti nauġila.

Za njim je priŢel na vrsto mali moŢ na robu klopi.

«Kako pa se ti piŢeŢ?» — «Nacek».

«Kako pa Ţe? — Niġ ne vem. Mama in atek mi pravita Nacek».

Govori lepo, z mehkim glasom, brez zadreġe in strahu. Otroci se mu zajo. Menda poznajo neugnano zgovornost palġkovo Ţe iz prejŢnjih ur.

«Pa ti bomo tudi mi rekli Nacek». — To mu je, se zdi, prav po volji. «Hm», se nasmeji poltiho.

«Nacek, daj, pokriŢaj se». — Lepo, poġasi napravi tri kriŢe. Govori razloġno in mehko.

«Zdaj pa moli oġenaŢ». — «Ne znam ga moliti», mi pravi Ţivahno in vaŢno, upirajoġ male modre oġi zaupno in odkritosrġno vame. «Sem ga Ţe znal, pa ga pozabil».

«Kako pa, da si ga pozabil?» — «Ker premalo molim».

«Glej, glej, premalo molitŢ? BoŢ moral paġ bolj pridno». — «Saj bom. Kadar bo mama imela veġ ġasa, da bo z menoj molila.»

«Ali te mama uġi moliti?» — «Mama! — Tudi tisto — tisto — no, vero — sem Ţe znal. Pa sem tudi pozabil». — Po Ţoli glasen smeh. A Nacek se smehlja le poltiho kakor paġ otroci, ki so mnogo sami ali z majhnimi bratci in sestricami in se poltiho razgovarjajo sami s seboj ali s temi, ki Ţe niti govoriti ne znajo, ter se smejijo obzirno in nekako sanjavo.

«Kako, da tako rad vse pozabiŢ?» — «Tako trdo glavo imam».

Z obema majġkenima, zaġorelima rokama se prime za glavo.

«Ta je seveda huda, ġe imaŢ tako trdo glavco». — «Saj sem znal tudi tisto — tisto — angelovo — ne vem, kako se pravi. Vse pozabim».

«Angelovo ġeŢġenje menda, kaj?» — Vneto pokimava. «Hm», se smehlja zadovoljno in sreġno.

«Bodeva se morala paġ iznova nauġiti. Moliti boŢ Ţe moral». — «Sanjalo se mi je nekda j, da ni prav, ker ne molim».

«Glej, Ţe sanjalo se ti je. Ko boŢ molil, ne boŢ imel veġ hudih sanj».

Prikimava, odobrava: «In kaj se mi je še sanjalo, ko sem spal. Da sem nesel malega Francka. Pa se mi je sanjalo tako čudno, tako čudno, da sem bežal z njim daleč spredaj, mama pa za menoj, daleč zadaj za menoj. Pa me je klicala, naj počakam. Pa nisem hotel, kar bežal sem s Franckom dalje». Kar razgreva se, tako živo in toplo pripoveduje.

«Kdo pa je ta Francek?»

«Hm», se nasmehlja, kakor bi se mu zdelo čudno, da ga še vprašam, kdo je Francek. «Moj brat je Francek».

«Pa je manjši ko ti?» — «Čisto majčken. — Tako majčken» — kaže z rokami.

«Pa še ne govori?» — «Ne še. Samo jokati zna.»

«Ne hodi še tudi ne?» — «Ne še. Pa kmalu bo. Že malo prestavlja noge — tako —» kaže s prstki po klopi, kako bratec prestavlja noge.

«Glej, kadar bo Francek govoril, ga boš moral učiti moliti. A poprej se moraš sam dobro naučiti. Pa daj, poizkusi očenaš».

«Oče naš, ki si v nebesih, posvečeno bodi — tvoja — volja».

«Počasi, počasi! Nekaj si izpustil». — «Saj sem rekel, da sem vse pozabil».

«Pa se bodeva naučila. Le dajva še enkrat, skupaj». Po nekaj poizkusih se mu res precej posreči. Vidno je ponosen na to. — Učimo se o angelih.

«Angele tudi poznam», mi nenadoma poseže v razlago. «Duh je angel».

«Glej, saj že znaš. Da, duh je, zato ga ne moremo videti».

«Včasih ga že vidimo», ugovarja. «Se prikaže».

«Glej, saj znaš». — «Mi je mama povedala».

«A tebi se še ni prikazal, kaj?»

Zamišljeno odkimava: «Ne še. Kateri so zelo zelo pridni, samo tistim, pravi mama». — Pomišlja. — «Še nekaj bi moral povedati» — nasmeji se polglasno — «pa se res ne morem spomniti. Vse pozabim».

«Pa nam poveš, kadar se boš spomnil». — Živo prikimava.

Razlagam o vstvarjenju sveta, o Adamu in Evi. Pozorno posluša.

«Ali v tem še nič ne veš, Nacek?» — «Nič».

«Pa ti tega mama ni pravila?» — «Ne. Saj tega sama ne zna».

«Misliš?» — «Bi mi bila gotovo povedala, če bi kaj vedela».

«Pa boš ti njej povedal, kadar prideš domov». — Počasi odkimava.

«Ne boš?» «Ne».

«Zakaj pa ne? Ko pa je mama tebi že toliko lepega povedala». — «Ko pa si nič ne zapomnim. Vse spet pozabim».

«Si boš že zapomnil; le lepo pazi».

Pride kazen za prvi greh.

«Ne res, Nacek, saj tudi tebe atek ali mama s šibo, če nisi pokoren in narediš kaj napačnega?» — «O, mama me je že tepla. Zelo hudo me je. In v kozji hlev me je zaprla».

Po šoli šumen haló.

«V kozji hlev, za božjo voljo! Zakaj pa?» — «Štručko mi je spekla, iz pšenične moke, pa nisem bil z njo zadovoljen, je bila premajhna. Pa me je natepla in zaprla v kozji hlev. Do večera sem bil v hlevu.»

«Si res zaslužil. Ali misliš, da je pšenične moke toliko, da bi ti spekla štručko tako veliko kakor si ti?»

Smehlja se, ves je v ognju: «Nič nimamo doma pšenične moke. Atek jo mora vsakokrat iz mesta prinesiti, da mama peče».

«Glej, pa še zadovoljen nisi s štručko». — «Zdaj sem, ko me je mama natepla. Rajši pa bi imel žemljico. Tudi Francku bom kupil žemljico, kadar pojdem v mesto.»

«Če boš le denar imel». — «Saj ga imam. Šest kron imam».

Izvlače iz žepa na levi strani prsi štiri papirnate capke, jih razloži po klopi ter šteje: ena krona — dve kroni — in dve kroni — in še dve kroni — je šest kron».

«Pa šteti tudi že znaš?» — «Znam. Na štirih rokah... Ena... dve...» šteje na prste, do dvajset: na štirih rokah.

«Kje pa si dobil denar?» — «Atek mi ga je dal».

«Zakaj pa?» — «Kar tako; da bom Francku žemljico kupil».

«Pa nisi morda denarja kje ukradel?» — «Nisem. Nikoli še nisem nič ukradel, nikoli. Res ne!»

Z vročimi očmi zre vame, kakor bi se bal, da mu ne bom verjel. In se smehlja ves srečen, ko mu smehlja pokimam ter pravim: «Saj vemo, da Nacek ne krade. Zelo grdo bi bilo to.»

«Tukaj na strani imam žep za denar» — mi kaže s toplo vnemo. «Že ko sem bil še čisto majhen — tako — tako» — kaže malega pol metra iznad tal — «so mi dali atek denar, pa ga nisem raztrgal, ne nisem ga».

O, Nacek, ti pa boš še čuden bogatin, če imaš denar tako v časti. Smehlja se, predevava denar po klopi.

«Sedaj pa le lepo spravi svoje bogastvo nazaj v žep».

Zloži kronce, jih dene v žep, pa vstane in stopi iz klopi.

«Kam pa zdaj, Nacek?» — «Vun».

Vsa šola se smeji, le Nacek ne.

«Pa kmalu pridi». — «Pridem. Mi je dolgčas, če nisem v šoli».

Res se kmalu vrne. Počasi odpre dveri, pozdravi. «Hvaljen Jezus».

«Glej, kako že znaš pozdraviti. Pa si res priden, Naček. — Kaj pa imaš v roki?» — «Hruško. Zunaj sem jo našel».

«Ti, ta pa je gospoda nadučitelja». — «Pa jih mi doma nič nimamo», se odločno brani.

«Zato, misliš, smeš kar vzeti?» — «Samo pol je bom jaz snedel, pol je pustim za mamo in Francka».

«Pa v božjem imenu».

Slastno zapiči bele zobčke v sočni sad. Vsi ga gledamo, kako zadovoljno in z užitkom jè. Kaj tudi hočemo? Je pač naš mali Nacek — potrpeti moramo z njim.

Z R N C A

Kapane.

Poleg razkošnega, bogatega življenja v gradežkem kopališču, žive domačini-ribiči v preprosti revščini. Njihovi domovi stoje na lagunah — na milje daleč drug od drugega, obdani od morja, ki daje s svojim neprestanim gibanjem, pokrajini vedno nove izraze.

Ploske, neokretne barke te pripeljejo do ribiških koč-kapan. Kup slame in bičevja zraste v stošcasto koč, katere edina odprtina so vrata. Te vodijo v edini prostor v koči, kuhinjo in spalnico ob enem. Sredi prostora se dviga $\frac{1}{2}$ m visoko ognjišče z odprtim ognjem. Nad ognjiščem visi bakren kotel, ob enem delu stene, na policah je pospravljena kuhinjska posoda, par lončenih in bakrenih loncev, nekaj krožnikov in lesenih žlic. V vsaki koči imajo tudi sod pitne vode, ki jo pripeljejo po enkrat na teden iz bližnjega Gradeža ali Barbane; kajti niti z vodo jim revna laguna ne more postrčiti. Ob drugem delu stene so postavljene postelje, navadno pa samo za ženo in manjše otroke. Oče, odrasli sinovi in hčere pa spe na slamnatih žimnicah na tleh. Povsod visi nad posteljo podoba Barbanske Matere Božje, zaščitnice lagunskih ribičev. Ostane še kôt gospodarjevega orodja — kôt trofej trudapolnega dela: vesla, krmila, trneki, mreže.

Komaj se zdani, je vsa družina po koncu; če čas ni ugoden za lov, ostanejo možje doma in popravljajo mreže pred kočjo; žene in hčere pa morajo v laguno po morske pajke — masenette; pri tem delu se vgrezajo do kolen v sluznate blat; (pajki jim služijo kot vabe pri ribjem lovu).

Med lagunami si je napravil ribič blatne nasipe tako, da ostane prostor med lagunjo in nasipi le na eni strani odprt; voda se preliva skozi te odprtine v glavne kanale in nazaj. Enakomerno

naraščanje in padanje morja — bibavica — pa je ribiču glavna pomoč pri lovu. Za časa plime pregrade odprtine z mrežami iz bičevja — pravijo, da naredo — serro. — A ko zopet voda vpada, odteka skoz nastavljene mreže, ribe pa, ki beže z vodo vred, ostanejo za mrežo v serri, mnogokrat na stotine.

Z vrečastimi mrežami — cogolarie — hite ribiči po plen. Baraka, vesla, slamnate mreže in cogolarie so ribičevo bogastvo; gorje se naseli v družini, ako ji vihar to uniči.

Nikjer ne more človek bolje opazovati boja za obstanek kakor ravno tu, sredi lagunje. V bičevju preži miš na morskega kajo, da bi se prikazala riba, riba preži na mušičo, divja rac pa frfota med bi-

čevjem, ter stiče za galebim gnezdom ali pa se potaplja ter išče v dnu vode svoj plen. In človek dela nasipe, zapira vhod v laguno, postavlja mreže in ovire, da si pridobi potrebno za življenje. Ta neprestani boj za obstanek pa je utrdil človeka, da vse enako prezira: mrzloti, goste, slane megle, vročino v avgustu, dela ves dan brez počitka ter pričakuje v svoji veri v usodo — vse od nebes. Ko ga zagledaš zagorelega od solnca, navajenega na samotno življenje v brezmejni naravi, ki ga loči od vse moderne civilizacije, se začudiš lepoti in nežnosti njegove govorice, ki je vsa prežeta globokega spoštovanja do morja, ki ga vedno obdaja in solnca, v katerem podzavestno sluti vir življenja.

Dolenčeva.

Past za tigre.

Krvoločnost in grabežljivost tigrov prinaša prebivalcem Srednje in Južne Azije ter Indije neizmerno škodo in nesreč. Ako pokuši ta zver človeško meso samo enkrat, tedaj preži najrajši na ljudi. Ni čuda tedaj, da skušajo tamkajšnji prebivalci na vse mogoče načine iztrebiti nevarno zver. Streljajo jih posamič, a tudi v velikih lovih, ko gre na stotine lovcev hkrati na lov. Zelo radi pa nastavljajo tigrom pasti. Te pasti so zelo preproste, a tudi zelo trdne, kajti tiger je silno močan; s svojimi mogočnimi čeljusti in zobmi zamore odnesti ne-le človeka, ampak celo konja ali govedo.

Za pasti vporabljajo Indijci mogočne kole, ki jih zabijejo v pravokotniku globoko v tla in zvežejo skupaj z močnimi srebati. Istotako pokrijejo past z zvezanimi koli. Past izgleda kakor mogočna škatla z odprtino spredaj. Nad odprtino postavijo debelo desko navpično; na desko pritrdijo dolg kol, ki služi kot vzvod, na tem vzvodu visi vrv, ki sega v past. Na to vrv privežejo kako drobnjav, kozo ali ovco tako, da drži s svojo težo desko nad od-

prtino. Tedaj se skrijejo lovci v grmovje in čakajo, da privabi koza s svojim meketanjem tigra v past. Ako tiger pride in zgrabi vado, vrv odneha in težka deska zapre edini izhod. Sedaj je tiger obsojen v smrt. A tudi ta način lova ni brez nevarnosti. Mnogokrat se je že zgodilo, da se je tiger neslišno priplazil do lovca, ki je stal skrit v grmovju na preži, ga zgrabil in odnesel v hosto.

Kirgizi.

Kirgizi so napol divji, nomadski azijski narod. Sven Hedin piše o njih:

«Moški so prihajali v moj šotor, sedali k ognju, vsemu so se čudili, a doteknili se niso nikoli ničesar brez dovoljenja. Edino, kar so si sami dovoljevali, je bilo, da so ogenj popravljali ali žrjavico kopicili. Bili so uljudni tako, da tega pri napol divjem potujočem narodu nisem pričakoval. Ako je stopil Kirgiz v moj šotor, je vselej pri vходу obstal, si prikrizal roke in se globoko poklonil. Ako sem jaz vstal, da si oblečem kužuh ali vzamem knjigo ali karkoli v roke, je vstal tudi Kirgiz in je stal, dokler se nisem vsedel znova. Ako sem stopil jaz v njihov šotor, kjer je sedelo več Kirgizov okoli ognja, so vstali vsi, mi pokazali častni sedež in se niso vsedli preje, da sem sedel jaz. Kadar sem odhajal me je gospodar spremil do vrat. Gostoljubnost je njihova najlepša vrlina. Kirgizom je gost sveta, nedotakljiva oseba. Gostu odkazujejo najboljši šotor in skrbe, da ima vedno dovolj hrane in kuriva. Kdor bi gostu škodoval, bi se najhuje onečastil.»

Zakaj opice ne govore?

Nekoč je Evropejec vprašal divjaka: «Kaj se tebi zdi: zakaj opice ne govore?»

Divjak je odgovoril: «Ako bi opice govorile, bi jo belokožci smatrali za nam podobnega človeka, pa bi jo vpregli v delo. To vedo opice in zato molče.»

KOTIČEK MALIH

Prvi sneg.

„Čiv, čiv!“ kliče vrabček tatiček raz strehe,
iskaje utehe.

Sem skakal čez dvore in ceste,
po gozdih in šumah,
pa nič in nič;
pač danes je ubožec vrabič!“. . .

„Še živ, še živ?“
se roga mu ptica sinica.

„Živ žav: kosmata kapa,
to ni prav, ni prav,
da norca se briješ iz mene,
sinica — sestrica,
ko prve snežinke tedene,
hu name posedajo lene.“

„Ni prav, ni prav?“
lenuh — potepuh,
ko tukaj nemarno posedaj
in gledaš
in gledaš v zrak!“ —

In veverica, od smreke do smreke skakaje
in z noskom majaje,
zakliče:

„Hu - u, zima ti huda, ti kruta,
le čakaj, le čakaj,
že pride spet solnce in gorko zasije
in z žarki polije
ti kruto srce!“ . . .

Ivan Lenardič iz Kojškega

Letošnji sv. Miklavž.

Večer je bil, in dež je tako padal, da sem mislila: sv. Miklavža ne bode. Pa sem se motila. Kar naenkrat zarožljajo verige v veži. Jaz sem se prestrašila, ker sem videla dva črna parklja. Najprej je prišel sv. Miklavž, za njim angela in potem »peklenščka«. Zelo sem se začudila, ker sem videla sv. Miklavža tako majhnega. Tudi hlače ni imel, zato pa je imel srajco, — ubogi revež! Mogoče trpi pomanjkanje. Ponoči me je tudi obiskal in stresel nekaj iz vreče. Zvečer sem nastavila največjo

skledo, in zjutraj sem jo dobila polno. Že ob dveh ponoči sem pričela cmokati slaščice. Letos je bil zares priden sv. Miklavžek, ga moram prav pohvaliti.

Lea Konteljeva iz Sežane.

Kako sem prvič videla sv. Miklavža.

V sredo zvečer sem šla z Vido k Marinki, Mitju in Jurčku, gledat svetlega Miklavža. Tam smo šli v sobo in smo čakali. Peli smo: »Pleši, pleši Jurček ti« in ploskali z rokami. Jurček pa je plesal. Kmalu potem je pozvonilo. Vsi so pritekli v sobo. Zunaj pred vratmi je hodil po hodniku sveti Miklavž in je tolkel s palico po tleh. Jaz sem mislila, da je jezen. Potem je prišel v sobo. Vsi smo ga pozdravili: »Hvaljen bodi Jezus Kristus«. Imel je dolgo brado, belo kavo, rdeč plašč, belo obleko, bele čevlje, zlato palico, košek in je rekel: »Bodite pridni in ubogajte stariše.« Vprašal nas je: »Ali znate kaj moliti?« Jaz sem se ga ustrašila, ker je govoril nizko. Najprej je rekel Mitju, naj moli Oče naš. On ni znal. Vprašal je tudi Vido. Ona je molila, dokler je znala. Potem ni znala več. Sveti Miklavž je rekel: »Si že pridna.« Ukazal je Marinki moliti. Marinka se je bala povedati.

Nazadnje je šel k Jurčku in je rekel: »Jurček, ti si pa priden, samo polulal se ne smeš več v postelji!« Mitju ravnotako. Vzel je s koša orehe, jabolka, pistalce, fige, rožiče, biškote in bombone. Razdelil je vsakemu malček. Največ je dal Marinki. Potem je šel proč in smo ga pozdravili: »Hvaljen bodi Jezus Kristus.« V veži je rožljaj parkelj. Hotel je priti noter. Sveti Miklavž ga je zapodil. Ko je šel skozi vežna vrata, so še zvonili angelčki. Vida se je začela jokati, ker se je bala, da pridejo parkeljčki v sobo.

Vukica Kumarjeva,
učenka 3. razreda v šlednju.

BOŽIČNA PRILOGA

JANEZ ŠUBIC:

MATI BOŽJA.

JEZUS JE MAJHEN...

(Po narodnem motivu.)

Jezus je majhen,
ne more hoditi,
Marija ga mora
na rokah nositi.

Mater Marijo
róke bolijo,
a tisočkrat huje
boli jo srcé:

ona že slufi
veliko gorje,
ona že vidi
prebite roké,

svojega sina
prebite roké,
svojega sina
krvavo srcé.

Karel Širok.

ZLATA PTICA...

Solnce je sijalo in v širokih pramenih je lila v sobo njegova svetloba. Sredi sobe se je igrala deca, pa je priletela ptica zlatokrila in ji je zapela: «Ali bi rada kruha, deca?»

Otroci so se zganili in kakor en sam so odvrnili zlati ptici: «Kruha, kruha».

Pa je ptička stresla blesteče peroti: «Ali ne bi rajše pisanih igrač?»

Spet so se oglasili otroci: «Daj nam pisanih igrač!»

Ni jim dala pisanih igrač, ampak zopet na izbero: «Ali ne bi rajše sladke strdi?»

Otroci so se vzradostili: «Da, sladke strdi.»

Ptica zlatokrila je poskočila sem in poskočila tja: «Rajše bi še iskrega konjiča, ali ne?»

Deca je zaželela: «Res res, iskrega konjiča nam daj!»

Spet je stresla ptica svoja zlata krila in se je iznova oglasila: «Ali ne bi rajše nebes, deca moja?»

Otroci so zastrmeli. Sladka želja je prevzela vse njihove misli: «Oj, nebes —»

Zlata ptica se je zasmejala in odrlela. Deca je gledala za njo in je strmela za njo in je hotela, hotela daleč, daleč, čisto do nebes.

Ivan Albrecht.

Slonček Moka in Kosmatinček.

Po ruskem izvirniku priredil **Ivan Vouk.**

Nekje, prav nedaleč, sta svoje dni živela Slonček Moka in prijatelj njega dragi, temnorjavi, mali Kosmatinček. Imenitna malčka oba, v slogi sta živela kakor brata dva, O njiju vam bom zdaj poročal, kar meni znano je.

Slonček nagajivček ter drug njegov hitrejši Kosmatinček bila svoj čas otroka sta. Bodoča naša nagajivčka slavna sta istočasno beli svet zagledala:

Modro v dveh košarah sta ležala, s krikom hišnega miru motila nista, od jutra do večera sta slóžno ses vsak svoj sesala. Prav kmalu sta dojenčka v Slona zrastle in Kosmatinca in igra se tedaj začela je.

Cetudi iz hiše vsi beže, sam krik, ropot ju je. Umislita si plobo v spremnici: iz škropilnika oba navdušena drug na druga vodo lijeta; ko se pa povodnji naveličata, si novih šal izmislita: po mizi zdaj se prekucujeta, ali na svetilki pozibavata, mizo prevrnivši, ki na potu jima je.

Včasih pa sta mirna in to takrat, ko slike razgledavata in pa tedaj ko spita. Ves ostali čas pa tak hrup v hiši ženeta, da še gromenja nihče bi ne slišal.

Paglavca pa jo včasih izkupita po zaslugi: Če Slonček le preveč nagaja, tedaj že mama sem prihaja, strahota jo je videti, strogo, strogo ga kaznuje, rilček k drogu mu zavozla in pusti tako ga stati, sama pa gre na izprehod in dokler se ne vrne, se Slon ne sme zganiti. Kesanje je tedaj obujal, poboljšanje obljubljal, živalim drugim postati vzor obečal.

Kosmatinčku tudi slaba prede. Njegova mati še strožja je, včasih ga tako naseka, da mine volja ga za šale. Strašno se boji trenutkov teh: neštetokrat se že zaklel je, da ne pozabi kazni, in da bo, kot se spodobi.

Pa težko, težko je vztrajati, težko kazni je uteči. Deca nagajiva vsa je, posebno pa še taka paglavca; ž njima mati od jutra do večera križa se. Pa zlepa včasih skuša, svari, a še predno se zavé, že novo jo nakuhata.

V gozd sta jo ubrala znanca naša, pa mnogo straha tam užila. Strašna kača jima stezo je zaprla. Na rep je vstala in konec bi ju bilo, pa Slon junaka se je izkazal. Od straha je tako zarjul, da gad mu v gobec je zletel. Slonček naglo žveči, eden, dva, tri in kače nič več ni.

Rešena! V gosti gozdni travi pa varno ni, bogve kje še kakšen gad tiči. Zato se posvetujeta, kaj dalje naj ukreneta. Prišla sta do zaključka, da ptičem bolje je. Misel tu je, pa jo izvršita. Na drevo s težavo se skobacata in po ptičje gnezda stavita začneta.

V hipu gnezda so postavljena, za poskušnjo notri sedeta, nato domov vtečeta nazaj. Jajca v gnezdo lepo zložita ter nanje sedeta, da mladiče bi valila. Pa joj! Komaj sedeta, zahrešči pod njima. Vstaneta, pogledata, jajc nič več ni. Namesto na rumenih piščancih, na jajčniku sedita, z brozgo rumeno oblepljena.

S studom se zgrozita, na zemljo skočita in hajd domov. V vano zlezeta, se umijeta, pa na vrt sušit se gresta.

Kdor zdaj bi pač ju videl, bi nihče o njiju zlo ne mislil; kdo bi mogel reči, kje sta bila, kaj počela? Pametno in mirno na vrtni klopi zdaj sedita, nedolžno gledata cvetoči kostanj, pestre tulipane, lilasti bezeg. Ne ena temna senca obličja njih ne kvaja.

Pogled nedolžni njih bi mater ne prevaril, pa dokler mame tu ni, je za kesanje čas še. Dolgčas je že spet saljivcema, zato na rajanje veselo vnovič gresta.

Kaj bi zdaj počela? Na polje gresta se sprehajat, tam je prostorno, tam je svobodno. Nihče jim skakanja ne brani ne kričanja, še konja se igrata. Pa se prekucujeta, pa se v travi gosti valjata, in si novo porednost izmislita.

Poskus nesrečni z jajci že davno je pozabljen, Zivljenja ptičjega se hoče jima, s petjem v nebo vzleteti, nad gozdovi poleteti. Na to misel ju mimoleteti orel spomni. Takoj na delo! Po balončke svoje domov pohitita, na gozdni travnik jo ubereta, k balončku svojemu se vsak priveže, pa zletita ffrir! in pojeta.

Pa nesreča nikdar ne počiva. Od vročine in napetosti se balončka s strašnim pokom razletita, a naš Slonček in Kosmatinček se prekucneta in z glavo dol letita. Nad kalno lužo se je to zgodilo, V vodo umazano poredneža štrhunkneta.

«Smolo pač imava», tako modrujeta, «doma, v sobi lepše je.» Za silo si blato s kože stržeta, pa neopazno v hišo smukneta; nesreča je že spet pozabljena, vsa mulasta se smejeta, si novih šal zmišljujeta.

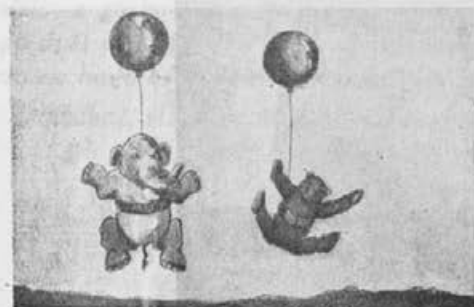
Odrastli z doma bili so, prav nalašč za naša paglavca. Velik krik zaženeta, se na gugalni stol posedeta. In zibanje prične se divje, saj mater ni, kaj bi se torej bala.

Enkrat sem, enkrat tja, pa že v zraku sta... gugalka na tleh leži... Je že tako, da vsaka njih zabava nesrečno se konča. V omaro stekleno v zadnji kot zletita, naravnost v dragoceno steklenino. Trak, trarak! groza in strah! Razletela so se vrata, vsa posoda je pobita.

Tedaj pa se prikažeta materi obe in padati po njiju je začelo kakor še nikdar poprej.

A naslednjega dne v šolo hajd k učenju. Učitelj strog za šale nedostopen. Spodobna kmalu sta postala, da ju ni spoznati. Porednost nagajiva ju minila je. Slonček Moka in Kosmatinček sta drugim vzor postala. Na zimo sta že taka, kakor bi bila odrastla. Pa tudi res sta zrastle. Slončku že okli ven štrlita, četudi nista še veliki, se vsakdo ju boji.

Vsaj enkrat bi ju videli, kako zvečer se k spanju spravljata. Lepo se umijeta, s ščetko, praškom si zobe očedita: zgoraj, spodaj, mokolji. Od čuda bi strmeli.

Lepo sta Slonček, Kosmatinček napredovala, da slavnoznana sta postala. Ni čuda torej, da tudi dobri Božec se ju spomnil je. Na sveti večer bilo je. Znanca naša že zaspana sta. Pa potrka nekdo glasno, da skoraj se prestrašita.

Odpro se duri in nostri stopi dedec stari, v kožuh rdeč oblečen, ves zasnežen, razkuštran, bradat in dolgolas. Prijazno se smehlja, drevesce v roki nese — to ni metla, prav zares drevesce je — a na njem igračice visijo.

Svečice prižiga dobri starček, po mizi razprostre igrače, pa prijazno se smehlja. Veselje glasno vam nastane, živalci skačeta in se igrata, pojeta in plešeta, krasno se zabavata. Pozno, pozno v noč k počitku ležeta ...

Duri zdaj pripnimo, spati ju pustimo.

PRAZEN

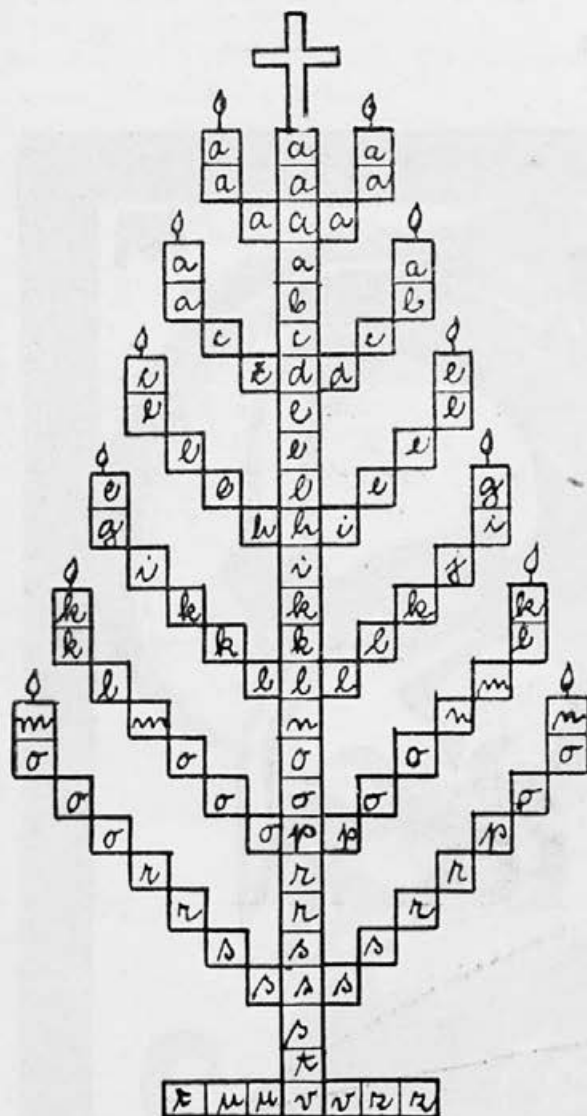

STRAH

M. Maleš: PARKE LJ.

Božično drevesce.

1. prva žena	14. mesec v letu
2. domača žival	15. šolska potrebščina
3. žuželka	16. kapa iz ovčje kože
4. kurivo	17. glodalec
5. vrsta zemlje	18. ptičja hrana
6. zaimek	19. kar pride po začetku
7. velik dež	20. perutnina
8. žito; samoglasnik	21. možko ime
9. mesto v Italiji	22. ptič
10. mlad človek	23. del sobe
11. kar krasi konja	24. samoglasnik
12. žensko ime	25. soglasnik
13. grm	26. sad

Po sredi navzdol čitamo kar želi Novi rod vsem svojim čitateljem.

Rešitev ugank v 2. številki „Novega Roda“.

Stolp:

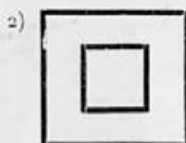
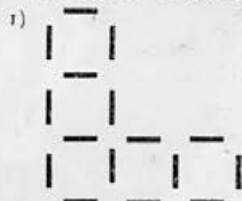
K, Marij, zlato, Rejec, Dante, c, kokoš, Boris, sir, biser, Butan, radirka, osemnajst, a;

Kranjc Kristina.

Kvadrat.

R	u	d	a	r
P	i	u	k	a
d	u	n	a	j
h	l	a	č	e
l	i	j	a	k

Preložni kvadrat.

Računska naloga.

1	5	3
5	3	1
3	1	5

Vse uganke so prav rešili:

Dušan Poženel iz Bazovice; Skok Zinka iz Idrije; Valentinčič Vekoslav iz Kozaršč pri Tolminu; in Franc Lisjak iz Ustja pri Ajdovščini. - Sleherni je prejel v dar mladinsko knjigo: Karel Širok: SLEPI SLAVČKI.